

NHÀ THỜ TIỀN SĨ NGUYỄN KHẮC TUẦN⁽¹⁾

Cụ Nguyễn Khắc Tuần sinh năm Kỷ Mùi đời Cảnh Thịnh thứ 7 (1799), tự là Thiên Phù, người xã Xuân Viên (Nghị Xuân - Hà Tĩnh). Năm 22 tuổi đỗ cử nhân, năm 27 tuổi (1826) đỗ tiến sĩ khoa Bính Tuất, đời Minh Mạng.

Ông từng làm quan và giữ nhiều chức dưới thời nhà Nguyễn, lập được nhiều công trạng. Đáng kể là năm 1841 đời Thiệu Trị, ông dâng sớ xin lập phủ Điện Biên, chấm dứt nạn giặc dã quấy phá miền Tây Bắc của đất nước, nhà vua cho khắc sáng kiến và công lao của ông dựng trên phủ Điện Biên (nay vẫn còn). Năm Nhâm Dần (1842) đi sứ Tàu rồi về chiếu dụ giặc Sơn Man đầu hàng đến 14 sách (bản).

Nhà thờ Tiến sỹ Nguyễn Khắc Tuần

1. Nhà thờ và lăng mộ được công nhận, xếp hạng Di tích Lịch sử - Văn hóa cấp tỉnh, Quyết định 1774/QĐ/UBND, ngày 29/6/2007.

Ông được vua Thiệu Trị gửi chiếu thư khen cùng với một nhẫn vàng, một đồng tiền vàng. Năm Quý Mão (1843) dâng kế" sách chỉnh đốn nạn tham quan ô lại.

Ông là vị quan có tài năng đức độ, bất cứ ở đâu ông đều tỏ rõ là vị quan thanh liêm, tỏ rõ bản lĩnh của người quân tử, hết lòng vì nước vì dân nên được vua Tự Đức ban thơ. Năm 1854 ông lâm bệnh về quê, được vua cử người ra thăm hỏi và ban thuốc. Ngày ông mất, vua Tự Đức được tin, cởi áo bào, nghỉ chầu 3 ngày, cử quan đến tế, truy tặng “Hiệp biện đại học sỹ”, ban tên thụy Văn Ý, được thờ trong điện Hiền Lương. Ông để lại 4 tập thơ văn (hiện có ở Viện Hán nôm).

Nhà vua cấp tiền dựng nhà thờ và xây mộ trong quan ngoại quách, với các lớp than, vôi, đất đỏ, cát, trên mặt là đá khối.

Nhà thờ 3 gian 2 chái rộng rãi, lợp ngói âm dương, chỉ có dãy cột ngoài làm trụ cho các bức thưng đóng, dãy cột trong và cột hiên trôn. Ở chỗ các đỡ mộng nối mộng rồng, bạo đứng, bạo nằm khắc hoa văn nổi, cửa nằm trên bậc gỗ và quay hoặc mở từng cánh. Hiên rộng 2,5 m, có đường xà dọc xuyên suốt đỡ 4 cột trôn, ở chỗ kê cột chạm trổ đẹp. Trên cao có treo bài thơ của vua Tự Đức ban được khám trên gỗ.

Su đình thuật chức triển đàn thâm

Bảo chương hoàn kỳ lệ nhĩ khâm

Học đạo đã năng suy tự đạo

Nhân tâm như thử tức dư tâm

Nhất phương trửu kiếm tam đường hóa

Tam khẩu trùng thỉnh mạch tuệ âm

Lô thủy, Tản sơn vô hạn hứng

Cánh tương nhĩ tục kỹ thanh ngâm

Có đôi câu đối của sách sứ Lao Sùng Quang (Tàu):

“Bạch văn thanh chương vô triều mộ

Thương cốt đàn phong hữu họa đồ”

Có đôi câu đối của cụ Cao Xuân Dục mừng ông Ngụy Khắc Kiều (cháu nội cụ Ngụy Khắc Tuấn):

“Đỉnh giáp văn cao văn mạch, kế - kim khai thọ mạch

Tùy thời nghĩa đại tu danh, tự - cổ yếu hoàn danh”.

Sau năm 1956 nhà thờ nay mấy lần chuyển chủ, nay là nhà ngang của vợ chồng anh Phan Thân (thôn 5). Nhà thờ còn nguyên dạng, hồng một đường xà dọc và mất một số cánh cửa.

Hậu duệ của cụ Ngụy Khắc Tuấn đã xây hai gian nhà thờ mới, giữ lại được hai chiếc long ngai thời xưa, chép lại bài thơ của vua Tự Đức để thờ và hai vế" câu đối của Lao Sùng Quang:

“Bạch văn thanh chương vô triều mộ

Thượng cốt đàn phong hữu họa đồ”

Và của cụ Cao Xuân Dục mừng ông Ngụy Khắc Kiều (cháu nội của cụ):

“Đỉnh giáp môn cao văn mạch, kế - kim khai thọ mạch

Tùy thời nghĩa đại tu danh, tự - cổ yếu hoàn danh”.

Xin nói thêm: Cụ Nguyễn Khắc Tuấn có xu hướng “ái quốc”, “trung quân”. Con trai duy nhất Ngụy Khắc Huy của cụ tử nạn khi dẹp giặc, được truy tặng “Hàn

lâm viện tu soạn”. Cháu tộc trưởng Ngụy Khắc Kiều phò vua Hàm Nghi dựng phong trào Cần Vương đánh Pháp. Khi ông mất, dân xã Xuân Viên có bài văn tế" cụ Phủ Kiều. Cháu ruột cụ Phủ Kiều là ông Ngụy Khắc Cáo có thời làm Phó Bí thư Tỉnh ủy Hà Tĩnh thời kháng chiến chống Pháp. Nhà thờ mới được xây trên đất tổ tiên để lại do ông Ngụy Khắc Hân và Vợ Phan Thị Nhung trông nom./.